

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Alia causa obdurationis dæmonum in malo ex praua dispositione naturæ.
cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

difficilius Angelus dimoueri posset ab illa prima voluntate, quam à quacunque alia, quæ non esset naturalis.

Quod si dicas, ideo potuisse Angelum separari ab amore, quo Deum in primo instanti dilexit, & ipsum Deum odisse, quia potuit nouiter considerare aliquas rationes, ob quas ipsum odio haberet, quas non considerauit in principio: contra hoc obijciemus, potuisse etiam Angelum peccatum suum, quod primo commisit, reuocare ex noua aliqua consideratione: tum in sententia eorum, qui dicunt, Angelum ex inconsiderantia peccasse, ex quorum numero est ipse Caiet. & Ferrar. vt vidimus disp. 234. cap. 2. contra quos nunc disputamus: sic enim posset Angelus postea considerare id, quod considerauit. Tum etiam in omni sententia: quia nullum est peccatum, quod non committatur ex defectu alicuius perfectæ considerationis, qua posset quis retrahi à peccato, vt supra dicebamus.

Deinde ex his, quæ diximus, sumitur aliud non leue argumentum contra prædictam rationem, quod vim saltē habet contra Caiet. & Ferrar. Nam si Angelus peccauit ex inconsiderantia, vt ipsi affirmant: & postea Angelus vidit, se non considerasse quod debuerat (dæmones enim credunt & tremisunt, Iacobi 2. c. 10. nec ignorare potuerunt se non considerasse quod debuerant) facile quidem habuit principium in ipso iudicio rationis, vt prauam illam electionem reuocaret vtunque & fructuosa penitentia retraheret, si Deus gratiam illi conce-deret. Respondet tamen Caiet. in hoc artic. §. *Ad hoc breuiter dicitur*, Angelum quidem ex inconsiderantia peccasse: & postea, cum aduertit, cessasse in eo inconsiderantiam speculatiue, sed non affectiue (sic ille loquitur) hoc est, non fuisse suppletam inconsiderantiam fructuosa consideratione, quæ moueret affectum in contrarium. Respondum tamen frivolum est: argumentum enim non contendit, post peccatum ex inconsiderantia dæmonem habuisse talem considerationem, quæ moueret affectum ad penitentiam: hoc enim contra controuersiam est, cum sine gratia Dei ea haberi nequeat, gratia autem denegata sit Angelis perpetuo post primum peccatum: sed argumentum contendeat, Angelum speculatiue vidisse suam inconsiderantiam, ex qua peccauit: atque adeo non habuisse ex parte iudicii in peccato illo principium perpetuæ adhesionis: imo & habuisse principium, quo posset priorem electionem retrahere, cognito defectu prioris iudicii: siquidem ex sententia Doctorum, quos in primo capit. memorauimus, immutabilitas electionis in Angelis ex perfecto iudicio sine defectu prouenire debet.

Postremo, sicut supra dicebamus, cum omnis praua affectio voluntatis, etiam in angelis, procedat ex aliquo defectu in intellectu, quo quis leuius considerat ea, quæ à peccato deberent animum retrahere, quam ea quæ ad peccata movent, sequitur, ex parte iudicii, etiam in Angelis manere principium mutabilitatis ab eo, quo semel Angelus elegit: & hoc etiam in omnibus electionibus, in quibus non est peccatum, locum habet in angelis: alioquin ab honesto, quod angelus semel elegit secundum virtutem, moueri non posset sicut ab eo, quod semel prauo elegit, diuelli nequit: quod est absurdum. Imo vero si iudicium

Vasquez in 1. p. Tom. 2.

angeli ita esset perfectum semper, vt ab electione semel facta non posset mutari: sequeretur etiam, non esse in Angelo libertatem in vtramvis partem ante electionem. Nam si statim perfectio illo iudicio in vnam partem posset Angelus eligere: ita eodem modo posset facta semel electione ex illo perfecto iudicio, eam partem quam iudicauit, reuocare in contrarium: quia non videtur maior ratio, ob quam voluntas ex tali iudicio libera relinqueretur in vtramvis partem ante electionem, & non post electionem: si autem, itante perfecto illo iudicio, non posset electionem factā reuocare, sed necessario ei parti, quam elegit, adhereret: efficeret, vt ante electionem ex illo iudicio tollatur libertas: quod est absurdum. Nam elegisse ante, aut non elegisse, non determinat voluntatem, nec tollit libertatem illius. Præsertim quod totam radicem & causam immobilis adhesionis vni parti reducunt auctores allegari, non ad electionem factam, sed ad perfectionem iudicii. Hanc rationem videtur tenuisse Scotus in 2. d. 7. q. 1. §. *Contra conclusionem istam*, hoc modo: voluntas non est causa volendi, nisi quatenus est prior secundum naturam operatione volendi: ergo tandiu eodem modo comparatur cum aliqua volitione, & obiecto, quamdiu in se ipso non variatur: sed eodem modo se habet in se post electionem, quo se habebat ante illam: ergo si antea libera erat, manebit quoque libera post electionem. Porro autē voluntatem, quatenus est principium volendi, eodem modo se habere in se ante, & post electionem, probat Scotus: quia agens, quod ex se potest varios effectus producere, eo quod vnum producat, non impeditur ab alterius productione. Adde etiam quod si voluntas post electionem in se omnino immutata, non maneret libera, hoc saltem prouenire deberet ex varia apprehensione rationis. Namque voluntas beati in se omnino immutata non manet libera, ex eo quod cognitio obiecti variata est: cognitio autem Angeli in via, siue ante electionem, siue post illam, non variatur, ergo si cum tali genere cogitationis, & iudicii libera fuit voluntas, & quam velle partem eligeret: libera quoque manebit, vt ab electione semel facta dimoueri possit, non minus, quam antea ad vtramvis partem libera erat.

CAPVT V.

Alia causa obdurationis demonum in malo ex praua dispositione naturæ.

ALIAM causam obdurationis demonum ex parte ipsorum assignat S. Th. 4. cont. gent. c. 95. in hunc modum. Finis respectu voluntatis se habet, sicut prima principia respectu intellectus in speculatiuis: error autem in speculatiuis aliter emendari debet, quam error circa conclusiones: nam error circa conclusiones emendari potest per vera principia recte disposita in argumentatione: error autem circa principia non potest aliter tractari, & emendari, quam ablata praua dispositione, ex qua prouenit. Eodem pacto circa finem contingit in voluntate: vnusquisque enim habet desiderium naturale vltimi finis, & ita desiderium beatitudinis naturale est omni naturæ rationali: hoc autem aut illud desiderari sub ratione vltimi finis & beatitudinis, ex aliqua peculiari dispositione naturæ prouenit: id quod recte Aristot.

O o o z indi-

indicavit Arist. 3. E. hic. cap. 4. illa sententia. *Qualis unusquisque est, talis ei finis videtur.* Quocirca si hæc dispositio voluntatis, ex qua provenit, ut aliquid desideretur à creatura rationali ut ultimus finis, sicut contingit in quovis peccato, remoueri nequeat, non poterit emendari voluntas circa ultimum finem, nec retractari: ab homine autem in hac vita degente remoueri potest prava illa dispositio, non tamen ab anima in alia vita; atque eadem ratione neque ab Angelo.

21.
Difficilis
apparet hæc
ratio.

Hæc tamen ratio difficultate non caret, si vel it aliquid peculiare assignare ex parte demonis, quod non sit in homine, propter quod Deus denegat auxilium gratia suæ, & inde dæmō moneat obstinatus. Et primum quidem prava dispositio ex parte intellectus, ob quam errare cōtingit circa principia, in hoc tantum posita est, ut homo non apprehendat extrema propositionis, quæ est primum principium, aut si ea apprehendit, quia tamen cognoscit ea per alienos conceptus, & non sicut sunt, non attingat vis intellectus eam expressionem notitiæ, quæ extrema illa representatur ut secum conuenientia. At circa ultimum finem errare contingit vno ex duobus modis, aut ex errore intellectus, quia existimat in aliqua re creatura inueniri complementum omnis boni ut multi philosophi arbitrati sunt, & hoc modo Angelus decipi non potest, sed homo quādiu in hac vita est: huius autem erroris facili conuincitur anima separata ipso experimento: quare ex hac parte non adhaerebit immobilis ultimo fini, quem semel eo modo elegit. Angelus quoque si hoc modo aliquādo circa ultimum finem, errasset absque dubio ipso euentu damnationis conuictus dimoueretur ab errore intellectus: atque adeo ex hac parte non adhaereret immobilis fini, quem semel elegerat. Loquimur autem de retractione prioris electionis non per fructuosam penitentiam & secundum virtutem, sed ex quocunque alio fine ut in superioribus etiam admonuimus. Aut circa ultimum finem contingit errare per quodcunque peccatum mortale, quo dicimus, in creatura ultimum finem constitui: & hoc modo tantum peccauerunt Angeli, & homines ut plurimum peccant: pauci enim fuerunt, qui errarent constituendo summam felicitatem in re aliqua creata. In quouis autem peccato mortali constituitur ultimus finis, non qui semel felicitatis, sed ea duntaxat ratione, quia amatur aliquid gratia sui contra Deum dilectum amore charitatis, eo ipso quod amatur contra eius præceptum, & amor ita notabilis est, ut vinculum charitatis cum Deo dissoluatur ut 1. 2. quæst. 1. artic. 5. & quæst. 11. 3. artic. 2. explicabitur. Et hoc modo errauit voluntas Angelorum circa finem absque errore iudicii in intellectu, sed ex inconstanteria, sicut dicunt Thomistæ allegati in disputatione 274. capite secundo, aut, quod verius est, ex defectu intellectus efficacius proponentis id, quod ad peccandum inclinabat, quam id, quod à peccato retrahere deberet. Hic autem defectus intellectus non est natura sua immutabilis: imo vero creatus intellectus etiam Angeli, talis est, ut modo vnum, modo aliud efficacius proponat: ergo error voluntatis circa finem proveniens ex tali errore intellectus, suapte natura non est immutabilis in Angelo, sicut in homine.

22.
Ceterum nonnulli Thomistæ hanc animæ se-

ARTIC. II.

parata, aut Angeli dispositionem, qui immobili adhærent rei, quam semel elegerunt, explicat hoc modo: non quod sit qualitas aliqua ex peccato relicta, inducens voluntatem necellariam (hoc enim quis dicat) sed quoniam quomodo modum graui, ut tendat deorsum, quando extra suum locum est, debetur concursus primæ causæ, ut tendat deorsum, iuxta ordinem naturæ debum, & contra naturam negaretur: quando autem est in suo centro iam amplius ei non debetur: ita etiam naturæ intellectuali quando est in suo termino, non debetur concursus: sed potius ita ordinatur, ut quiescat in suo fine, quem sibi elegit. Et hoc est, tolli non posse pravam affectionem circa finem, cui adhæsit Angelus in via. Verum hi Thomistæ non defendunt rationem Sancti Thomæ, sed nouam adhibent: nec enim dicit Sanctus Thomas, ideo Angelos penitere non posse, quia sunt in termino: sed quia dispositio suæ voluntatis circa finem ab eis tolli non potest: ut inde ostendat: ipsos iam in termino esse. Prætereā ab his doctoribus inquiremus, utrum angeli post peccatum sint in termino naturali, sicut lapis in centro: an in termino præternaturam, Deo ita disponente propter peccatum ipsorum, cum tamen possent longiorem viam illis concedere, ut ad penitentiam conuerterentur: certe dici non potest, eos esse in termino, sicut lapis est in centro naturaliter: neque enim naturale est Angelo puniri pœna damni & oblationis, sed propter naturam: tamen si peccata ipsius eam penam satis digne mereantur: ergo dicendum est, Angelos esse in termino ex sola Dei voluntate deuegitæ perpetuo gratiam suam propter ipsorum peccata: non quia Angelus suapte natura adhaerentia prauæ illi dispositioni, ut nullo modo ab ea diuelli possit, non solum fusi penitentia, sed et quocunque etiam fine.

CAPVT VI.

• Sententia Henrici de eadem re.

Demum Henricus quodlibet 3. q. 11. refert opinionem quorundam, qui dicebant, oblationem demonis, & animatum in malo, ex eo provenire, quia voluntas quo magis libera est, & perfectior, eo vehementius se immergit in voluptatem, & rem quam eligit, hoc est, tanto maiori amore ei adhæret: cum igitur sit in perfectione libera natura Angeli, & animæ separatae, ut si ne villo carnis stimulo ex se ipsis sectantur in rem, quam amant, adeo vehementer in illam se immergunt & infigunt, ut ab ea dimoueri villo modo nequeant. Huic sententiæ licet consentiat Henricus, addit tamen hoc modo non satis explicat modum oblationis Angelorum, & animarum separatarum in malo. Quo circa ipse hoc amplius explicare conatur his verbis. *Voluntas cum est in perfecta libertate, habet completam deliberationem, tanquam efficiacia currit in peccatum ponendo in eo ultimum finem, ut veniens ad oblationem synderesis, nec illi resistat, sed contemnendo impingat in illam, & irreuerditur, ut retrahere se nec velit, nec possit: quādiu autem si ferrum acutum penetrans carnes in naturam ossium retundatur, ut extrahi non possit. E contra vero homo viator, quia tanta efficiacia impingere non potest, ideo semper reuerti potest quādiu in via est.* Hactenus Henricus. Conuenit igitur hæc modus philosophandi cum primo, eo quod docet, Ange-